

Miljødirektoratet
(elektronisk innsendelse)

Oslo/Hamar, 26.03.2026

Deres ref.: 2026/2372

Vår ref.: 509.216/AH/2026/30

Høringssvar nasjonal avfallsplan

Norsk Vann ønsker å gi et innspill til nasjonal avfallsplan for perioden 2026-2031. Våre medlemmer produserer avløpsslam, som er et nødvendig resultat av avløpsrensing.

Norsk Vann* viser til forslag til nasjonal avfallsplan for perioden 2026-2031. Som medlems- og interesseorganisasjon for vann- og avløpsvirksomhetene, herunder produsenter av avløpsslam, vil Norsk Vann med dette gi våre innspill til høringen. I vårt arbeid med avløpsslam har vi også utstrakt kontakt med private aktører som står for en stor del av håndtering og distribusjon av avløpsslam for norske kommuner og avløpsrenseanlegg.

I invitasjonen fra Miljødirektoratet ønskes det innspill om eventuelle feil, mangler og vurderinger som er gjort, noe vi vil benytte anledningen til.

I avfallsplanen er det beskrevet at revidert avløpsdirektiv kan føre til en 40 prosent økning i slamproduksjonen (fra ca. 170 000 tonn (TS) slam i dag til 245 000 tonn (TS) slam i løpet av 15-20 år). Til dette vil vi bemerke at selv uten revidert avløpsdirektiv forventer vi å se en økning i slamproduksjon, som en følge av myndighetenes praksis med strengere rensekrav og håndheving av allerede gjeldende regelverk, både med hensyn til primær- sekundær- og tertiærrensing. Økningen i slamproduksjon er dermed noe som må forventes å skje allerede nå.

Videre heter det at «økt rensing vil gi en økt konsentrasjon av uønskede stoffer og forurensninger i avløpsslammet», og at dette vil kunne påvirke mulighetene til å bruke slammet til gjødsel. Det er uklart hva som konkret menes med dette utsagnet, og om det eksempelvis er tenkt på kravet om kvartær rensing av legemidler og mikroforurensninger i revidert avløpsdirektiv. Ved slik avansert rensing vil skjebnen til forurensningene avhenge av hvilken teknologi som velges. Det er dermed ikke gitt at konsentrasjonen i slammet vil øke.

Avfallsplanen omtaler videre den andelen av avløpsslam som til nå er brukt som gjødsel- og jordforbedringsprodukt, og den delen som er levert til jordprodusenter, til sammen 70-80% av norsk avløpsslam. Endringer og innstramminger i gjødselregelverket vil kunne påvirke mulighetene til å disponere avløpsslam på denne måten. Dette skyldes både reduserte spredemengder knyttet til fosforinnholdet i avløpsslam, og redusert spredetidspunkt.

Allerede nå får vi tilbakemeldinger fra renseanlegg og kommuner, samt fra private aktører som opererer i markedet, om uro og bekymring knyttet til mulighetene til å disponere avløpsslam på grunn av nytt gjødselregelverk.

Det er blant annet tvil om forståelsen av bestemmelsen om å deklare plantetilgjengelighet av fosfor i avløpsslam, noe som skaper usikkerhet både i kommunal forvaltning og blant mottakerne i jordbruket. Bestemmelsen om siste tidspunkt for spredning av avløpsslam 1. september, sammen med regionale restriksjoner om høstpløying bidrar til ytterligere press på logistikk med hensyn til spredning, der mesteparten må spres i løpet av en kort og hektisk vårsesong. Dette skaper et betydelig økt behov for sentrale mellomlagerplasser, noe som

Norsk Vann BA

Vangsvegen 143, NO-2321 Hamar Telefon: +47 62 55 30 30 E-post: post@norskvann.no
Internett: www.norskvann.no Organisasjonsnummer: NO 986 273 026 MVA Bankgirokonto: 7162 05 19876

allerede er en flaskehals mange steder. Det er dessuten svært vanskelig å opparbeide og få tillatelse til slike arealer.

Summen av dette innebærer en stor og økende bekymring for mulighetene for sikker og miljømessig forsvarlig avsetning og utnyttelse av ressursene i avløpsslam fra avløpsrenseanlegg.

Avfallsplanen gir dessverre ingen føringer eller forslag til løsninger på denne utfordringen, annet enn å si at dette slammet må disponeres på andre måter eller gå til for eksempel forbrenning. Til dette vil vi bemerke at å finne andre måter å disponere slammet på er lett sagt, men i de fleste tilfeller dessverre nokså urealistisk på kort sikt. Det samme gjelder en eventuell løsning med forbrenning av avløpsslam. Etter det vi kjenner til har de etablerte forbrenningsanleggene enten ikke ledig kapasitet, eller det er av andre grunner ikke ønskelig å motta avløpsslam til forbrenning.

I avfallsplanen heter det at «det ikke finnes samlet oversikt over tilgjengelig behandlingskapasitet ved dagens norske anlegg, men informasjonen som foreligger tilsier at den ikke er tilstrekkelig i årene som kommer.» Norsk Vann har heller ingen samlet eller systematisk oversikt over slambehandlings-kapasitet for landet, men ut fra de henvendelser vi får fra anlegg og kommuner over hele landet er det likevel vår klare oppfatning at det allerede i dag er for liten behandlingskapasitet for avløpsslam, og at det er et stort behov for å øke denne.

Vi ønsker å understreke at etablering av nye biogassanlegg eller annen type moderne slambehandling er kapitalintensivt, og derfor krever store mengder avløpsslam. Det betyr i praksis en investering der flere renseanlegg og kommuner må gå sammen om å etablere anlegg, noe som i seg selv er tidkrevende prosesser. I tillegg kommer usikkerhet med hensyn til teknologivalg og strategi for utnyttelse for ressursene i ferdig behandlet avløpsslam.

Avfallsplanen nevner ikke noe om at fosfor er definert av EU som kritisk råvare, og fosfor inngår også i EUs Critical Raw Materials Act. I tillegg skal EU-kommisjonen under Artikkel 20.2 i revidert avløpsdirektiv definere minimumskrav til gjenvinning eller gjenbruk av fosfor fra avløpsvann- eller slam, noe som vil legge føringer for hvordan kommuner og anlegg må planlegge slambehandling og utnyttelse av ressursene.

Avslutningsvis ønsker vi å vise til Norsk Vann rapport 277/2023 Nasjonal strategi for behandling og disponering av avløpsslam, der hovedmålet med slambehandling og slamdisponering er formulert:

«Hovedmålet med slambehandling og slamdisponering i Norge skal være at slammet sees på som en ressurs og inngår i den sirkulære økonomien, hvor alle stoffer av verdi (nyttestoffer) resirkuleres og brukes på nytt. Innholdet av stoffer med negativ effekt på mennesker, dyr, planter og mikroorganismer skal reduseres til et akseptabelt nivå. Både slambehandling og slamdisponering skal være bærekraftig.»

Med hilsen
Norsk Vann BA

(sign.)

Ragnhild Aalstad
Direktør

Arne Haarr
Fagleder avløp og bærekraft

** Norsk Vann er den nasjonale interesseorganisasjonen for vannbransjen. Organisasjonen skal bidra til rent vann og en bærekraftig utvikling av bransjen gjennom å sikre gode rammebetingelser, kompetanseutvikling og samhandling. Norsk Vann eies av norske kommuner, kommunalt eide selskaper, kommunenes driftsassistanser og noen private samvirkevannverk. Norsk Vann representerer 320 kommuner med ca. 96 % av landets innbyggere. En rekke leverandører, rådgivere m.v. er tilknyttede medlemmer.*